

2016 m. Europos gyvenimo kokybės tyrimas

Įvadas

Europos gyvenimo kokybės tyrimas (EGKT) yra pripažinta gyvenimo kokybės Europos Sąjungoje stebėsenos ir analizės priemonė. 2003, 2007, 2011 ir 2016 m. EGKT fiksuojamos Europos piliečių gyvenimo sąlygos ir socialinė padėtis. Tyrime naudojami tiek subjektyvūs, tiek objektyvūs rodikliai: pateiktas požiūris ir prioritetai, taip pat išteklių ir patirtys. Eurofound pripažįsta, kad „gyvenimo kokybė“ yra plati sąvoka, apimanti tiek asmeninę gerovę, tiek viešųjų paslaugų ir visuomenės kokybę. Šioje ataskaitoje apžvelgiami įvairūs aspektai ir nagrinėjama subjektyvi gerovė, gyvenimo lygis, taip pat nepritekliai, priežiūros įsipareigojimai, darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra; sveikatos priežiūra, ilgalaikė priežiūra, vaiko priežiūra ir kitos viešosios paslaugos; socialinis nesaugumas, socialinė atskirtis ir įtampa visuomenėje, pasitikėjimas bei dalyvavimas ir įsitraukimas į bendruomenės gyvenimą.

Ši ataskaita aprėpia 28 ES valstybes nares. Siekiant įvertinti Europos visuomenių raidos tendencijas, joje naudojami 2016 m. EGKT duomenys ir ankstesnių EGKT tyrimų bei kitų tyrimų informacija. Ataskaitoje apžvelgiama socialinė pažanga praėjus dešimčiai metų nuo pasaulinės ekonomikos krizės ir siekiama nustatyti likusius ar naujus iššūkius.

Politinės aplinkybės

ES lygmens politikos darbotvarkėje vis labiau pabrėžiama, kad sanglaudai ir konvergencijai Europoje svarbus socialinis aspektas. EGKT suteikia galimybę įvertinti pasiektą pažangą, įskaitant gerovės ir socialinės įtraukties srityse. Įvairūs duomenys gali padėti papildyti socialinius rodiklius, kuriais remiantis stebimi politikos įgyvendinimo rezultatai, ypač Europos socialinių teisių ramsčio taikymo srityje. Daugelį gyvenimo kokybės aspektų lemia procesai nacionaliniu ir vietos lygmenimis, o tyrimo duomenys apie skirtumus tarp šalių gali paskatinti valstybes nares vykdyti tolesnę analizę, taip pat išnaudoti tarpusavio mokymosi galimybes. Tyrime pateikiama išsami padėties ES analizė suteikia pagrindą įvertinti konvergenciją ir skirtumų didėjimą Sąjungos mastu.

Pagrindinės išvados

- Apskritai nuo 2011 iki 2016 m. ES gyvenimo kokybės srityje padaryta pažanga, o kai kuriose srityse pasiektas ikikrizinis 2007 m. lygis. Palyginti su 2011 m., materialinis nepriteklis sumažėjo, o pasitenkinimas gyvenimo lygiu išaugo visuose pajamų kvartiliuose. Tačiau septyniose šalyse sudurti galą su galu vis dar sunkiau nei ikikriziniais 2007 m. Daugiau nei pusė 11 šalių gyventojų nurodo, kad jiems sunku sudurti galą su galu.
- Gyvenimo kokybės skirtumai tarp šalių išlieka dideli, tačiau jie ne tokie akivaizdūs ir jų neįmanoma tiesiog priskirti vienalytėms šalių grupėms. Tačiau kai kurios visuomenės vis dar išsiskiria tuo, kad susiduria su nepalankiomis sąlygomis įvairiose srityse.
- Pasitenkinimas gyvenimu ES per pastarąjį dešimtmetį išliko palyginti didelis – 2016 m. jis vidutiniškai siekė 7,1 (10 balų skalėje). 2011–2016 m. jis išaugo kai kuriose valstybėse narėse, ypač Vengrijoje, Estijoje ir Jungtinėje Karalystėje, o pasitenkinimas gyvenimo lygiu labiausiai išaugo Vengrijoje, Bulgarijoje, Estijoje ir Lenkijoje. Per šį laikotarpį pasitenkinimas gyvenimu sumažėjo Graikijoje, Italijoje ir Ispanijoje; ši mažėjimo tendencija prasidėjo dar iki ekonomikos krizės pradžios.
- Apskritai viešųjų paslaugų kokybės vertinimai išaugo; visų pirma, išaugo pasitenkinimas sveikatos apsaugos ir vaiko priežiūros paslaugomis keliose šalyse, kuriose šių sričių vertinimai anksčiau buvo menki. Įvairiose valstybėse narėse viešųjų paslaugų kokybės suvokimas vis dar smarkiai skiriasi; mažesnių pajamų grupių žmonės nurodo, kad paslaugų kokybė išaugo mažiau.
- Miestuose daugiau žmonių ima reikšti susirūpinimą dėl oro kokybės. Kalbant apie paslaugas gyvenviečių rajonuose, be kita ko, atkreipiamas dėmesys į tai, kad neužtikrinama galimybė naudotis atliekų perdirbimo infrastruktūra, o kai kurių šalių kaimo vietovėse susiduriama su ribotomis galimybėmis naudotis banko paslaugomis. Palyginti su ankstesniu tyrimu, 2016 m. EGKT nustatyta, kad mažiau žmonių jaučia artumą su kitais jų rajone gyvenančiais žmonėmis; tai ypač

pasakytina apie kaimo vietas, kur šis veiksnys yra svarbus siekiant užtikrinti socialinę įtrauktį.

- Apskritai visuomenės kokybės rodikliai išaugo; be kita ko, sumažėjo socialinės atskirties pojūtis, aktyviau dalyvaujama klubų, draugijų ar asociacijų veikloje, taip pat išaugo pasitikėjimas nacionalinėmis institucijomis. Pažymėtina, kad labiausiai išaugo jaunų žmonių (18–24 metų amžiaus) pasitikėjimas kitais žmonėmis; galbūt tai yra ženklas, kad naujos kartos atstovai yra mažiau pažeisti krizės.
- Sumažėjo įtampa tarp turtingų ir nepasiturinčių, tarp administracijos ir darbuotojų, tarp senų ir jaunų žmonių; antra vertus, nežymiai išaugo įtampa tarp religinių ir etninių grupių ir kiek mažiau – įtampa tarp skirtingos seksualinės orientacijos žmonių.
- Vis dar išlieka nelygė tam tikrose srityse; akivaizdu, kad laipsnišką atsigavimą po krizės ne visi piliečiai pajuto vienodai. Mažų pajamų grupėms pagerėjimas tam tikrose srityse, pavyzdžiui, bendros viešųjų paslaugų kokybės, socialinės atskirties suvokimo ir psichikos sveikatos rizikos, buvo labiau ribotas (pastarąjį dešimtmetį mažiausių pajamų kvartilio moterys nuolat susiduria su didesne rizika). Tačiau subjektyvus gyventojų sveikatos vertinimas, kuris po krizės suprastėjo, dabar yra geresnis nei 2007 m., įskaitant ir mažiausių pajamų kvartilyje.
- Žmonės vis dar mini nesaugumą ir neapibrėžtumą tam tikrose srityse. Be kita ko, sumažėjo užtikrintumas, kad jie pajėgs išlaikyti būstą, dviejuose trečdaliuose valstybių narių išaugo nerimas dėl nepakankamų pajamų sulaukus vyresnio amžiaus (13 proc. ES žmonių nerimas dėl to yra ypač didelis), o keliose šalyse sumažėjo optimizmas dėl vaikų ateities, palyginti su pačių respondentų ateitimi.

Politikos orientyrai

- Gyvenimo kokybė labiausiai išaugo antrame aukščiausiame pajamų kvartilyje, todėl tai yra teigiamas poslinkis kai kuriems ES vidurinėsios klasės atstovams; tai taip pat proga apsvarstyti, kaip tokia pažanga galėtų būti užtikrinta ir kitoms grupėms, tiek individualios gyvenimo kokybės, tiek viešųjų paslaugų efektyvumo srityse.

- Ilgalaikių bedarbių padėtis pablogėjo; rengiant politiką būtina atsižvelgti į tai, kad rizika psichikos sveikatai šioje grupėje išaugo ir kad socialinės atskirties jausmas yra ypač stiprus. Rengiant atitinkamas priemones vertėtų toliau nagrinėti ilgalaikio nedarbo grupės sudėtį ir kintančias ypatybes.
- Siekiant spręsti įsiskolinimo ir pradelstųjų skolų problemą, veiksmai būtų tikslingesni, jei šalia tradiciškai į vertinamus įtraukiamų vartojimo ir hipotekos paskolų būtų atsižvelgiama ir į būsto nuomos, komunalinių mokėjimų, telefono ryšio ir neformalias skolas. Pastarojo tipo skolos yra būdingesnės mažų pajamų grupėse; be to, tai gali būti ženklas, kad esama per didelio įsiskolinimo rizikos.
- Į atsparumo skatinimo priemones reikėtų įtraukti nuostatas, skirtas užtikrinti galimybę žmonėms gauti tiek socialinių tinklų, tiek institucijų paramą, nes žmonės, kurie mano, kad gali tikėtis paramos, jaučiasi tvirčiau.
- Reaguojant į prastėjančią darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą, rengiant politikos priemones dėmesį reikėtų sutelkti į darbuotojus, dirbančius pagal terminuotą sutartį, į nekvalifikuotus darbininkus, taip pat į priežiūros įsipareigojimų turinčius žmones, ypač į jaunesnes ir vidutinio amžiaus moteris.
- Siekiant geriau tenkinti augantį ilgalaikės priežiūros paslaugų poreikį, taip pat padėti išlaikyti ir padidinti bendrą užimtumo lygį, į politiką reikėtų įtraukti priemones, skirtas tiek dirbantiems, tiek nedirbantiems asmenims, kurie vykdo neoficialią kitų asmenų priežiūros veiklą. Sprendžiant pastarosios grupės problemas, būtinas ypatingas dėmesys, nes jų atstovai susiduria su nepalankiomis sąlygomis įvairiose srityse, be to, jiems gali būti sunku rasti kitą veiklą, kai baigsis jų teikiamos priežiūros įsipareigojimai.
- Planuojant paslaugas senėjančioms visuomenėms, reikėtų kurti kokybiškas priemones, kurios padėtų užtikrinti, kad tiek paslaugų naudotojai, tiek jomis nesinaudojantys asmenys imtų geriau vertinti ilgalaikės priežiūros paslaugas.
- Kai kuriose šalyse, ypač Rytų Europoje, vyresni žmonės nurodo, kad jų pasitenkinimas gyvenimu yra mažesnis ir kad jiems sunkiau sekasi sudurti galą su galu; tai nustatyta tiek naujausiame, tiek ankstesniuose tyrimuose, todėl galima daryti prielaidą, kad būtina spręsti socialinės apsaugos efektyvumo klausimą.

Papildoma informacija

Daugiau informacijos apie EGKT skelbiama adresu <https://www.eurofound.europa.eu/eqls2016>

Atskaitą galima rasti adresu [eurofound.link/ef1733](https://www.eurofound.europa.eu/link/ef1733)

Norėdami gauti daugiau informacijos, susisieki su tyrimų vadovu Tadu Leončiku e. paštu tle@eurofound.europa.eu.